

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

XIII. De testamentis & ultimis voluntatibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

dio iuramento creditoris liquidandas, aut rem censui subiectam, siue aliquam eius partem amittere, aut aliud jus ex eodem contractu siue aliunde acquisitum perdere, aut in aliquam poenam cadere, ex toto irrita sint & nulla.

Imò & censum augeri, & novum creati super eadem vel alia re in favorem ejusdem, aut personæ per eum suppositæ pro censibus temporis vel præteriti vel futuri, omnino prohibemus.

Sicut etiam annullamus pacta continentia solutiones onerum ad eum spectare, ad quem alias de jure, & ex natura contractus non spectarent.

Postremo census omnes in futurum creandos non solum re in totum vel pro parte perempti, aut instructio in totum vel pro parte effecta, volumus ad ratam pertinere, sed etiam posse pro eodem pretio extinguere. Non obstantibus longissimi etiam temporis, ac immemorabili, imò centum & plurium annorum præscriptione, non obstantibus aliquibus pactis directè aut indirectè talem facultatem auferentibus, quibuscumque verbis aut clausulis concepta sint.

Cum verò traditione pretii reditus extinguendus erit, volumus per bimestre ante id denuntiari ei, cui pretium dandum erit, & post denuntiationem, intra annum tamen, etiam ab invito pretium repeti posse, & ubi pretium nec volens intra annum exigat, volumus nihilominus quandoque reditum extinguere posse, prævia tamen temper denuntiatione, de qua supra, & non obstantibus his, de quibus supra; idq; observari mandamus etiam quod pluries ac pluries denunciatum fuisse, nec unquam effectus secutus fuisse.

Pacta etiam continentia pretium census extra casum prædictum ab invito, aut ob poenam, aut ob aliam causam repeti posse, omnino prohibemus.

Contractusque sub alia forma post hæc celebrandos generatitios judicamus.

Et ita illis propterea non obstantibus, quicquid vel expressè vel tacite contra hæc nostra mandata dari, remitti aut dimitti contingat, a fisco volumus posse vendicari. Hanc autem salutiferam sanctionem nedum in censu noviter creando, verum etiam in creato quocumque tempore alienando, modo post publicationem constitutionis creatus sit, perpetuò & in omnibus servari volumus.

Declarantes pretium semel censui constitutum nunquam posse ob temporum, aut contrahentium qualitatem, seu aliud accidens, nec quoad ultimum contrahentes, minui vel augeri.

Et licet legem ipsam ad contractus jam celebratos non extendamus, illos tamen omnes in quos sub alia forma pervenerunt census, hortamur in Domino, ut singulos contractus, censuræ bonorum religiosorum subiiciant, & animarum salutem consulant. Rom. 14. Calend. Feb. 1568.

TITVLVS XIII.
DE TESTAMENTIS ET VLTIMIS VOLUNTATIBUS.

Paulus Tertius.

Pia locis qui testandi facultatem non habent Prelati iure legitime vel donationis decimam tantam partem bonorum relinquere possunt.

CAP. I.

Romanus Pontifex, qui ex assuetudine sedis Apostolicæ benignitate in favorem Ecclesiarum, hospitalium, & aliorum piorum locorum diversâ privilegia concedere consuevit, si processu temporis tendunt in abusum, illa moderari, ac desuper opportune provi-

dere solet, prout rerum & temporum qualitates præterea conspiciunt Domino salubriter expedire. Sane nonnullæ animi molestia accepimus, quod nonnulli Archiepiscopi, Episcopi, & Praelati, aliique personæ Ecclesiasticæ tam seculares, quam diversorum ordinum Regulariarum regulares, non habentes de eorum rebus in testandi & disponendi facultatem, & Ecclesias, hospitalia, & alia pia loca, quibus dicta sedes Apostolica præcipiendi res & bona ex testamento, vel alia dispositione illorum, qui alias de rebus & bonis eorum disponere non possent, facultas est concessa, hæredes instituant, & in testamentis siue eorum dispositionibus plura legant seu ordinationes in favorem diversarum personarum, vel alios usus, in quos bona & res huiusmodi transferantur non possent, faciunt: Hospitaliaque Ecclesias, & loca huiusmodi, siue eorum rectores siue testamento suo dispositionem insequantur, legatâ ipsa, & in ultimâ seu alia etiam inter vivos dispositione nonnullas ordinationes implent, ex quo Camera Apostolica circa res prædictas spolia nuncupata, per obitum Archiepiscoporum, Episcoporum, Praelatorum, & aliorum personarum Ecclesiasticarum huiusmodi, absque testandi & disponendi facultate decedentium, remanent in fons verberis incrementum patitur, & iacturam. Et quia verberis debita ratio habeatur, non proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolice potestatis plenitudine, contra præsentium, omnia & singula privilegia, facultates, prærogativas, literas, & indulgentias, quibus Ecclesias, etiam metropolitanas, monasteria, hospitalibus, etiam ab Archiepiscopali sancti Jacobi in Augusta de rebus decedentibus, seu causam habentibus, ac alia pia loca huiusmodi constituit, per quocumque Romanos Pontifices predecessores nostros, ac nos & sedem prædictam, super rebus dictis seu acquirendis hæreditariis, rebus, & bonis in testamento, donatione inter vivos, vel alia quocumque dispositione quorumcumque Archiepiscoporum, Episcoporum, prælatorum, & aliorum personarum Ecclesiasticarum, secularium vel regularium, nuncupata, ut præfertur, qualificatum, quacumque personarum, ac dignitate, & auctoritate fulgentium, cum illis Cardinalis fuerit in hæreditatibus, rebus, & bonis huiusmodi facultatem disponendi non habentibus, vel alia quomodolibet concessa, etiam si usâ recepta sint, moderantes, volumus, decernimus, & declaramus, quod Archiepiscopi, Episcopi, Praelati, & personæ huiusmodi rebus ac bonis eorum, & nobis vel à dicta sede Apostolica testandi seu disponendi non habentibus, decernimus, præter tantum rerum & bonorum eorumdem mobilium & immobilium, & se moventium, ac pecuniarum hæreditatis, monasteria, hospitalibus, & piis locis capitis de acquirendi facultatem huiusmodi habentibus, & etiam per viam institutionis hæredum, seu donationis, & legatâ in vita seu in morte relinquere, & Ecclesias, monasteria, hospitalia, & pia loca huiusmodi, & personarum rectores non nisi decimam partem huiusmodi rebus ac bonis acquirere possint, & ad hoc Ecclesiarum, & hospitalium, ac aliorum piorum locorum huiusmodi privilegia, facultates, concessiones, gratias, literas, & indulgentias, & quoad privilegia, facultates, gratias, indulgentias, & quoad brevis in futurum concedenda, per quoslibet tam ordinaria, quam delegata, & in illa auctoritate legatos, iudices, & personas etiam de iure Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ubiq; iudicari, cognosci, ac decerni debent, sublata eis & eorum cultibus quavis aliter iudicandi, & decernendi facultate, necnon necesse est agnoscendi, ac decernendi super his à quocumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter concessit, & tenentur.

Pius V.

Testamenta & donationes acquisitionem ex bonis Ecclesie in favorem illegitimarum, etiam legitimatum per tamen hospitalium expositum & orphanorum, infirmorum & abnullatum.

CA. P. 111.

Quo ordini Ecclesiastico noxia esse, & scandalum obicere perhibetur, necesse est e medio submovere, quod nos pro nostri muneris officio, inter alia incommoda, que in oculos nostris incurunt, de Christi peculio, ne ab indignis & reiectis ignominiose consumatur, neve illorum causa Ecclesie & pauperibus præcipiatur, curam ipsarum habere volentes, de nobis attributa potestatis plenitudine, revocamus & abolemus omnia & quæcumque privilegia, licentias, dispensationes, & indulgentiam faciendi testamenta, donationes, five intervivos, five causa mortis, legata, & quæcumque alias dispositiones, de dominis, terris, castris, domibus, & quibuslibet aliis bonis & rebus immobilibus, mobilibus, & secularibus, necnon pecuniis, juribus, & actionibus, & actionibus qualibuscumque concessis, acquisitis, & aliis quomodocumque provenientibus, necnon de peculio, & aliis etiam sola industria, labore, muneribus, aut quocumque alio modo partis, cujuscumque qualitatis, quantitatis, speciei, nature, & valoris existentibus, in quocumque illegitimos, five suos, five extraneos, etiam legitimos, eisdemque ex toto, vel in parte hæredes instituti, & substituendi, seu quod ipsi in prædictis ab intestato succedant, cæterasque hujusmodi facultates & permissiones, & etiam habilitationes, & capacitates succedendi in bonis & rebus feudalibus & emphyteuticis, ab Ecclesiis, monasteriis, & piis locis profectis, quibuscumque personis secularibus, & quorumcumque ordinum, necnon militarium, & hospitalium, regularibus, ac Romanæ Curie officialibus, & aliis curialibus, curiamque ipsam sequentibus, & etiam urbis Romæ civibus, ac palatia, ad eos, census, aliaque bona, in ea quæque districtu habentibus, nostris quoque & aliorum Romanorum Pontificum familiaribus, Ecclesiarum prælati, etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & aliis cujuscumque dignitatis, ordinis, & conditionis existentibus, illorumque, & aliis Ecclesiis, capitulis, conventibus, ordinibus, militiis, hospitalibus, collegiis, officis, & locis, ac prædictæ urbi, aliisque civitatibus, provinciis, & dominiis, eorumque dominis, populis, civibus, & incolis, tam per fœd. record. Sixtum IV. Innocentium VII. Alexandrum VI. Julium II. Leonem X. Clementem VII. Paulum III. Julium III. Paulum IV. Pium IV. & qui ante illos fuerunt alios quocumque Romanos Pontifices, ac nos, & sedem Apostolicam, ejusque legatos, etiam de latere, nuncios, notarios, comites, collegia, officia, & loca, etiam per modum statuti perpetui generalis legis, iurii & stipulati contractus seu quasi, & alias sub quibuscumque tenoribus & formis, ac cum quibusvis reſtitutivis, perseverativis, menis attestativis, derogatoriis, derogationis, aliaque fortioribus, efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & aliis decretis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, deque simili potestatis plenitudine, ac prædictorum Cardinalium consilio, & matura deliberatione in consistorio habita, necnon consideratione, intuitu, contemplatione, vel ad instantiam Imperatoris, Regum, & aliorum Principum, etiam ob remunerationem laborum & obsequiorum nobis & dictæ sedi imperioſorum, refectionem damnorum, compensationem jurium cessorum vel ablatorum, naxatè militum contra hæreticos & infideles, seu prædictæ urbis ornatu, & frequentatione, ac quibuscumque aliis visibus, ac etiam necessitatibus & piis causis concessis, & multiplicatis vicibus confirmata, innovata, extensa, & moderata, & quocumque tempore pacifice observata, quoad eam partem,

quæ illegitimos prædictos tangit duntaxat, etiam si illa continent, quod omnes Curiales Curiam sequentes, & alii, five Ecclesiastici, etiam Cardinales, five mundani, qui palatia, domos, & prædia urbana vel rustica edificaverint, aut census, five bona ac quilibet, aut alia acquiritia habuerint in dicta urbe, & circum eam ad milliaria decem, ex bonis, seu fructibus Ecclesiasticis, hi tales de illis, necnon juribus & jurisdictionibus omnibus, in favorem illegitimarum, ac quomodolibet inhabilium & incapacium, five inter vivos, five causa mortis disponere, eosque hæredes & successores universales, vel particulares instituire & substituere, & si mestati decesserint ipsi illegitimi & incapaces, in illis succedere possint, quodque per quæcumque revocationes, derogationes, aut alias contrarias dispositiones illis, quorum interest, præjudicari nequeat, & si ullo unquam tempore præjudicatum, aut derogatum quoque modo apparuerit, jus quæsitum ablatum, & licet revocationum & derogationum hujusmodi juris quæſiti ablati censentur. Sicque per quocumque iudicem judicari debeat, & etiam diffiniri. Ac pariter tollimus & abrogamus omnes & quæcumque facultates similia concedendi, legati, manuum, notariis, comitibus, collegiis, officis, & aliis prædictis, quorum omnium tenores, ac si ad verbum infererentur, habentibus præsentibus pro expressis. Ita ut privilegiorum, dispensationum, facultatum, habitationum, capacitarum, indulgentiarum, & aliorum prædictorum si revocatorum, aut etiam literarum legitimacionis prætextu, nullus omnino de hujusmodi bonis, rebus, pecuniis, juribus, jurisdictionibus, & actionibus, in commodum & favorem illegitimarum utriusque sexus, five eorum filiorum, five consanguineorum, affiniarum, five extraneorum, etiam in statu seculari preceptorum, ac legitimacione quacumque auctoritate donatorum, & ad hujusmodi res & bona, eiusque successorem, testato vel intestato, idoneorum & capacium effectuarum, five a testamento, five donatione, five legato, five elemosinis, five alio quocumque titulo, & pio opere (exceptis in communi, ac omni fraude, conventionem, seu compositionem cessante, Hospitalibus expofitorum, & orphanorum) disponere, nec illegitimi ipsi in eis ab intestato, five per totum, five per interpositas personas, ac quomodocumque succedere, aut illa alias ad eos, etiam per quemcumque circuitum multiplicatarum in alios capaces successorem, ullo tempore devenire possint. Ac etiam nulla est, & per infectis habere volumus omnia & quæcumque facta hucusque testamenta, legata, donationes, & alia disposita hujusmodi, quæ viventibus adhuc testatoribus, aut aliis, locum non habuerunt, ac pariter ab intestato successiones, non tamen litigiosas, quæ plenarum non sunt effectum sortitæ. Dehinc vero districtius prohibemus, ne talia five in prædictos illegitimos utriuslibet sexus, five in illorum conjuges, five ipsorum patentes, filios, decedentes, ascendentes, vel alios cognatos, five viventes, five defunctis ipsi illegitimi, etiam pauperatis, dotis, aut alterius quocumque pii operis intuitu fiant, neve ipsi unquam in rebus, bonis, pecuniis, juribus, jurisdictionibus, & actionibus prædictis, five totis, five in parte succedant, aut illa ad ipsos, quavis dispensatione, suffultis, etiam per prædictum circuitum deveniant, neve de eis ulla in alium seu alios concessio, donatio, translatio, aliave dispositio fiat, ut alia bona similia vel dissimilia, illegitimi aut aliis prædictis concedantur. Quod si prædictorum quisquam fuerit præsentium, violator, testamentum, donatio, legatum, & dispositio,

a C. fin. de pecul. cler. Abb. in c. cum esset. in relect. eodem. 14. Barb. in tract. de prest. Card. 1. part. quæst. 4. Item Mai. in 4. sent. dist. 14. quæst. 20. Arg. in verb. clericum. 2. §. 11. Sylvest. verb. Clericus. 4. quæst. 2. Alvar. Pelag. de pland. eccl. 2. part. art. 23. vol. 3. Arcebid. in sum. 12. q. 3.

OOO +

